

رساله
توضیح المسائل

جلد چهارم

استفتائات

(پرسش و پاسخ)

مطابق فتاویٰ فقیه نواندیش
حضرت آیه الله العظمیٰ محمد ابراهیم جنّاتی
دام ظلّه الوارف

مؤسسه فرهنگی اجتهاد

جَنّاتی، محمد ابراهیم، ۱۳۱۲ -

رسالة توضیح المسائل / تألیف محمد ابراهیم جَنّاتی. - قم: انصاریان، ۱۴۲۷ = ۱۳۸۴.

ج.

ISBN: 964-438-782-1

۱۵۰۰۰ ریال

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیفا.

مندرجات: ج ۴. استفتاءات (پرسش و پاسخ).

۱. فقه جعفری - رساله عملیه.

الف: عنوان.

۲۹۷/۳۴۲۲

BP۱۸۳/۹/ج ۹

۱۳۸۴

رسالة توضیح المسائل

جلد چهارم

استفتاءات (پرسش و پاسخ)

حضرت آية الله العظمی محمد ابراهیم جَنّاتی

قیه و تنظیم: مؤسسه فرهنگی اجتهاد

قم: صفائی، خ ممتاز، ک. فروردین، شماره ۶ تلفکس ۰۲۵۱۷۷۴۱۰۵۲

www.jannaati.com

info@jannaati.com

ناشر: انتشارات انصاریان - قم

چاپ اول ۱۳۸۴ = ۲۰۰۶ = ۱۴۲۷

چاپخانه: ثامن الائمه (ع) - قم

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

تعداد صفحات: ۴۰۰ ص.

قطع: وزیری

شابک: ۹۶۴-۴۳۸-۷۸۲-۱

قیمت: ۱۵۰۰۰ ریال

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

انتشارات انصاریان

قم - جمهوری اسلامی ایران

خیابان شهدا - کوچه ۲۲

ص. پ ۱۸۷

تلفن: ۷۷۴۱۷۴۴ (۲۵۱) (۹۸) دورنما: ۷۷۴۲۶۴۷

پست الکترونیک: ansarian@noomet.net

www.ansariyan.org & www.ansariyan.net

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين و الصلاة على رسوله الأمين
و السلام على أهل بيته الطاهرين

از مهم ترین علوم اسلامی از نظر شأن و جایگاه و قدر و منزلت ، علم فقه است ؛ زیرا به کمک آن انسان می تواند از وظایف شرعی و مسائل دینی خویش آگاهی پیدا کند و به این جهت است که فقهای اسلامی درباره آن اهتمام فوق العاده ای داشته اند و خودشان را در تألیف کتاب های علمی و فقهی سودمند به زحمت انداخته اند .

برخی از فقها در این زمینه بحث ها را به گونه طولانی و به شیوه ای نیکو و پسندیده که ملال آور نباشد ، مطرح نموده اند و برخی از آنان نیز بحث ها را به گونه موجز و مختصر و به شیوه ای خاص که باعث اختلال به مقصود نباشد ، مطرح نموده اند . خداوند در مقابل سعی و کوششی که شب و روز مبذول داشته اند ، جزایی خیر عطا فرماید .

در جوامع اسلامی اعلام و شخصیتی در تاریخ فقه و اجتهاد پدیدار شده اند که آثار و خدمات علمی ، دینی ، مذهبی ، اخلاقی و اجتماعی

بسیاری داشته‌اند و همگان نسبت به آن آثار و خدمات اذعان و اعتراف نموده‌اند و به واسطه استعداد و خلاقیت و ذوق سرشار و ارائه آرای جدید و سودمند از همگان ممتاز گشته‌اند.

از کسانی که در این راه پر از عوامل بازدارنده، برای جا انداختن موازین اجتهادی و قواعد فقهی در عرصه استنباط و هماهنگ نمودن آنها با مقتضیات و شرایط زمان و مکان و عرف و احوال انسان و نیاز جامعه، زحمت کشیده و رنج فراوان را بر خود هموار کرده است، فقیه نوپرداز حضرت آیه الله العظمی محمد ابراهیم جناتی (دام ظلّه العالی) می‌باشند. هرکس اندک آگاهی از فقه اسلامی داشته باشد، تصدیق خواهد کرد که ایشان در علوم و معارف اسلامی دارای تخصص بوده و شخصیت برجسته و کم‌نظیری می‌باشند که در مراکز علمی و پژوهشی، متانت و عمق افکار و اندیشه‌ها و نظرات خویش را - در برابر کسانی که واقع فقه و کارایی آن و چگونگی همگام شدن آن با زندگی پیشرفته را درک نکرده‌اند - نشان داده‌اند.

صاحب‌نظران اذعان دارند که فرهنگ و علوم اسلامی با فروع آن (فقه، اصول، علوم قرآن، علوم حدیث و کلام) در حوزه علمیه قم از نگاه مذاهب اسلامی، مدیون کوشش‌های این فقیه نواندیش است و ایشان حیات خویش را برای خدمت به اسلام از راه کوشش در علوم مذکور نذر کرده‌اند و شب و روز در این زمینه تلاش نموده‌اند و فواید بسیاری را در بررسی‌ها و مباحث در علوم اسلامی مترتب کرده‌اند.

زندگینامه حضرت آیه الله العظمی جنّاتی

حضرت آیه الله العظمی محمد ابراهیم جنّاتی سال ۱۳۱۱ ه. ش در تاش^۱ دیده به جهان گشودند. در شش سالگی به اشاره پدر به فراگیری قرآن مجید و ادبیات فارسی پرداخته و در یازده سالگی وارد مدرسه علمیه شاهرود گردیدند. در مدت چهار سال موفق به اتمام مقدمات و مقداری از سطح عالی شدند و هنوز هیجده بهار از عمر ایشان نگذشته بود که سطوح عالیّه فقه و اصول و منظومه سبزواری را نزد اساتید بزرگوار آن زمان شاهرود به پایان بردند.

اساتید معظم له در شاهرود

اساتید ایشان در شاهرود عبارت بودند از:

۱. مرحوم آیه الله شیخ آقا بزرگ اشرفی رحمته الله علیه؛
۲. مرحوم آیه الله شیخ بهاء الدین علمی رحمته الله علیه؛
۳. مرحوم آیه الله شیخ علی توحیدی رحمته الله علیه؛
۴. مرحوم آیه الله شیخ علی اصغر دانش پژوه رحمته الله علیه؛
۵. مرحوم آیه الله شریعتمدار تهرانی معروف به سبزواری رحمته الله علیه؛
۶. مرحوم آیه الله سید عباس نجفی رحمته الله علیه؛
۷. مرحوم آیه الله شیخ محمد مفیدی رحمته الله علیه.

۱. تاش در دامنه قله شاهوار (به ارتفاع ۳۹۴۵ متر) و ۴۰ کیلومتری گرگان و ۳۰ کیلومتری شاهرود قرار دارد. آب و هوای بسیار خوبی دارد و مردم آن نیز متدین و محبّ اهل بیت علیهم السلام بوده و از اخلاق و اجتماعات بسیار پسندیده‌ای برخوردار می‌باشند.

هجرت به مشهد و قم

سپس برای گذراندن مراحل بعدی به مشهد مقدس هجرت کردند و از درس‌های اساتید آن حوزه علمی بهره فراوان بردند.

پس از مدتی ایشان برای حضور در درس‌های خارج اساتید به قم رفته و در آنجا رحل اقامت افکندند و در درس خارج فقه آیه الله بروجردی و اصول امام خمینی مدتی شرکت کردند و استفاده بسیاری از آنان بردند.

هجرت به نجف اشرف

سپس به نجف اشرف مهاجرت نمودند و بیش از بیست و پنج سال در آن مرکز علمی اقامت گزیدند، که حدود پانزده سال آن صرف استفاده از محضر پرفیض استادان بزرگ آن حوزه علمی گردید.

اساتید معظم له در نجف اشرف

اساتید ایشان در نجف اشرف عبارت بودند از:

۱. حضرت آیه الله العظمی سید محمود شاهرودی رحمته الله علیه؛
۲. حضرت آیه الله العظمی سید محسن حکیم رحمته الله علیه؛
۳. حضرت آیه الله العظمی سید عبدالهادی شیرازی رحمته الله علیه؛
۴. حضرت آیه الله العظمی شیخ حسین حلی رحمته الله علیه؛
۵. حضرت آیه الله العظمی میرزا محمد باقر زنجان رحمته الله علیه؛
۶. حضرت آیه الله العظمی سید ابوالقاسم خویی رحمته الله علیه.

جمع بین تحصیل و تدریس و تألیف

ایشان ضمن تحصیل علاوه بر تألیف کتاب‌های فقهی، اصولی، اجتماعی و اقتصادی، رسائل و مکاسب را تدریس می‌کردند. ولی پس از فراغت از مراحل تحصیلی، کار ایشان منحصر به تألیف و تدریس شد و مدت یازده سال در جامعة النجف دروس سطح عالی را (سه دوره کفایه و مکاسب و رسائل) تدریس نمودند و در سال‌های آخر اقامت در نجف، خارج اصول را در مدرسه بزرگ مرحوم آخوند تدریس می‌کردند.

حضرت آیه الله العظمی جنّاتی در نجف اشرف به سبب تألیفات و پژوهش‌های فراوان و تدریس به زبان فارسی و عربی، در زمره مجتهدان برجسته حوزه علمیه قرار گرفتند. کتاب‌های الحج، المساجد و أحكامها فی التشريع الإسلامي، النفحات العلمية فی أصول الفقه الإمامیة، طهارة الکتابی، قاعدة الإلزام و الإسلام اقتصادياً و اجتماعياً ایشان در آن زمان، گویای این گفته است.

اجتهاد معظم له

عوامل یاد شده منجر به اخذ درجه عالی و رفیعه اجتهاد از اساتیدشان گردید که مضمون برخی از آنها بی‌نظیر یا کم‌نظیر است و در مقدمه کتاب الحج در ۳۳ سال پیش چاپ شده و در سال‌های اخیر هم در مجله کیهان فرهنگی به طبع رسیده است.

بازگشت به ایران

ایشان سال ۱۳۵۸ ه. ش به ایران مراجعت نموده و در شهر مقدس قم اقامت گزیدند و به تدریس خارج فقه و اصول به گونه متداول در حوزه به زبان فارسی و فقه تطبیقی و اصول آن به زبان فارسی و عربی و نیز علوم حدیث و علوم قرآن از دیدگاه مذاهب اسلامی مشغول شدند. ایشان شاگردان برجسته‌ای را در علوم یاد شده تربیت نموده‌اند که برخی از آنان هم اکنون مشغول به تدریس هستند.

نخستین استاد در تدریس علوم اسلامی به گونه تطبیقی

ایشان نخستین شخصیت علمی می‌باشند که در حوزه علمیه قم، فقه تطبیقی و اصول و علوم حدیث و علوم قرآن را در دامنه‌ای وسیع و در یک دوره کامل از دیدگاه مذاهب اسلامی، تدریس نموده‌اند.

ویژگی‌های بحث‌های تطبیقی معظم له

۱. ویژگی‌های بحث‌های تطبیقی معظم له به گونه گذرا عبارتند از:
۱. بحث‌های تطبیقی ایشان از دیدگاه ۲۲ مذهب^۱ از ۱۳۸ مذهبی که فقه اسلامی در طول تاریخ به خود دیده، بوده است؛
۲. معظم له دوره فقه تطبیقی را چندین سال در ستاد منطقه دو سازمان

۱. امامیه، حنفیه، مالکیه، شافعیه، حنبلیه، بصریه، زیدیه، اباضیه، ظاهریه، اوزاعیه، ثوریه، لثیه، راهویه، نخعیه، تمیمی، طبریه، جریحیه، کلبیه، شبرمیه، ابن ابی لیلی، زهریه و عیینیه.

تبلیغات اسلامی به زبان فارسی و مرکز فرهنگی عراقی‌ها به زبان عربی تدریس کرده‌اند و اصول و علوم حدیث و علوم قرآن تطبیقی را در معهد الدراسات الاسلامیه به زبان عربی برای عراقی‌ها تدریس نموده‌اند؛

۳. بحث‌های یاد شده در مجموعه‌هایی گردآوری شده، که بخشی از آنها تحت عنوان ادوار فقه، ادوار اجتهاد، منابع اجتهاد و دروس فی الفقه المقارن، چاپ و در دسترس همگان قرار گرفته و بخشی از آنها مانند علوم حدیث و علوم قرآن از دیدگاه مذاهب اسلامی، در هزار نسخه تکثیر شده و در آینده نزدیک مورد نشر قرار می‌گیرند.

فهرست

زندگینامه

- زندگینامه حضرت آیه الله العظمی جناتی ۹
- اساتید معظم له در شاهرود ۹
- هجرت به مشهد و قم ۱۰
- هجرت به نجف اشرف ۱۰
- اساتید معظم له در نجف اشرف ۱۰
- جمع بین تحصیل و تدریس و تألیف ۱۱
- اجتهاد معظم له ۱۱
- بازگشت به ایران ۱۲
- نخستین استاد در تدریس علوم اسلامی به گونه تطبیقی ۱۲
- ویژگی های بحث های تطبیقی معظم له ۱۲

نظرات جدید

۱۵	نظرات جدید و نوآوری‌های معظم له
۱۵	تعدادی از آرای معظم له
۱۶	موارد تعمیم حکم
۱۶	موارد تحدید حکم
۱۷	موارد اختصاص نداشتن حکم
۱۷	نظریه در مورد حکم مرتد و رجم
۱۷	موارد جواز انجام کار
۲۰	زمان بلوغ دختران
۲۰	زمان یائسگی زن
۲۱	مسائل غیر مسلمانان
۲۱	مسائل مربوط به حج
۲۲	مسائل متفرقه

آثار و تألیفات

۲۳	آثار و تألیفات علمی معظم له
۲۳	الف - کتاب‌ها
۲۵	ب - مقالات
۲۶	۱. مجلات فارسی
۲۶	۲. مجلات عربی
۲۶	۳. در برخی کتاب‌ها

۴. روزنامه‌های ایران.....	۲۶
۵. روزنامه‌های خارج کشور.....	۲۷
پ - سخنرانی‌ها.....	۲۷
۱. در ایران.....	۲۷
۲. در خارج از ایران.....	۲۸
ت - دیدارها.....	۲۹

زمینه تحصیل

زمینه تحصیل و ادامه آن.....	۳۱
۱. مرحوم ملا محمد تقی شریفی تاشی.....	۳۱
۲. مرحوم حاج محسن رحمانی شاهرودی.....	۳۱
۳. مرحوم آیه الله سید عبدالحسین تقدیسی.....	۳۲
۴. مرحوم حاج غلامرضا صفری.....	۳۲
تذکر چند مطلب.....	۳۵

استفتائات (پرسش و پاسخ)

مسائل پزشکی

مسائل پزشکی.....	۳۹
تزریق آمپول.....	۴۰
پذیرش بیمار در بیمارستان.....	۴۱
خرید و فروش اعضای بدن انسان.....	۴۱

نطفه و تلقیح مصنوعی

- ۴۳ مسائل نطفه و تلقیح مصنوعی
- ۴۵ ملحق بودن مولود مصنوعی به صاحب اسپرم
- ۴۷ لقاح خارج از رحم
- ۴۷ مسائل مربوط به نطفه
- ۴۸ احکام شرعی در بارهٔ فرزند
- ۴۹ دیه از بین بردن نطفه
- ۵۰ طفل دارای احکام اسلام
- ۵۰ تلقیح نطفهٔ مرد به همسرش
- ۵۱ انتقال جنین یا نطفه به زن دیگر
- ۵۲ انتقال اسپرم پس از فوت مرد
- ۵۳ مسائل انتقال اسپرم
- ۵۴ پیوند رحم زنی به زنی دیگر
- ۵۵ انتقال نطفهٔ مرد به زن دیگر
- ۵۶ مسائل بانک اسپرم
- ۵۷ تلقیح اسپرم مرد

سقط جنین

- ۵۹ مسائل سقط جنین و پیشگیری از بارداری
- ۶۱ مسائل متفرقهٔ جنین

- جلوگیری از انعقاد نطفه ۶۲
- مسائل متفرقه ۶۳
- دیة سقط جنین ۶۳

آزمایش داروهای جدید

- آزمایش داروهای جدید ۶۵
- پرسش جناب آقای دکتر کشوفی ۶۵

مسائل موسیقی

- مسائل موسیقی ۶۹
- خرید و فروش آلات موسیقی ۷۰

خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها

- خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها ۷۱
- پرسش‌های جناب آقای دکتر رهدار ۷۲
- خوردنی‌ها و آشامیدنی‌ها ۸۳
- حکم ذبایح اهل کتاب ۸۵
- حکم کیف و کفش چرمی در کشورهای غیر اسلامی ۸۶

شکار و شکارچی

- ۸۷ مسائل شکار و شکارچی
- ۸۷ مسائل شکار
- ۸۸ مسائل شکارچی

جوشیدن انگور

- ۹۱ مسائل جوشیدن انگور

تقلید

- ۹۳ مسائل تقلید

نماز

- ۹۵ مسائل نماز
- ۹۵ ارکان نماز
- ۹۶ قضای نماز
- ۹۶ وطن دوم و اعراض از وطن اول
- ۹۷ حمرة مشرقیه
- ۹۷ بستن دست‌ها در نماز (تکثف)
- ۹۸ مسافت شرعی
- ۹۹ بطلان نماز و وضو با خنده بلند (قهقهه)

۹۹ بطلان وضو در برخورد دست به زن.

۱۰۱ مسائل متفرقه نماز.

نماز آیات

۱۰۳ نماز آیات.

وضو

۱۰۵ مسائل وضو.

۱۱۰ مسائل متفرقه وضو.

غسل

۱۱۱ مسائل غسل.

۱۱۵ غسل‌های مستحبی.

تیمم

۱۱۷ مسائل تیمم.

۱۱۸ مسائل متفرقه تیمم.

زکات

۱۲۱ مسائل زکات.

- ۱۲۲ ادای بدهی به وسیله زکات
- ۱۲۳ مسائل متفرقه زکات

خمس

- ۱۲۷ مسائل خمس
- ۱۲۸ مسائل متفرقه خمس

هلال رمضان

- ۱۳۱ هلال رمضان
- ۱۳۱ راه‌های ثابت شدن اول ماه
- ۱۳۲ روزه حرام
- ۱۳۲ مسائل مربوط به اعلام عید فطر
- ۱۳۳ دیدن ماه به کمک ابزار ستاره‌شناسی
- ۱۳۳ رؤیت ماه در شهری و ثبوت آن در شهرهای دیگر
- ۱۳۵ ثبوت ماه رمضان از نگاه احادیث
- ۱۳۶ دیدن ماه برای اثبات آن طریقیت دارد
- ۱۳۷ توضیحی در باره ماه

روزه

- ۱۳۹ مسائل روزه

۱۴۰	روزه و گرد و غبار محل کار
۱۴۱	روزه مستحبی در سفر
۱۴۱	عذری که مانع از روزه شود
۱۴۳	مسائل متفرقه روزه

زکات فطره

۱۴۵	مسائل زکات فطره
۱۴۵	شرایط زکات فطره
۱۴۶	کیفیت مصرف زکات فطره
۱۴۶	زمان پرداخت زکات فطره
۱۴۷	مسائل متفرقه زکات فطره

حج

۱۴۹	مسائل حج
۱۴۹	حکم احرام طفل غیر ممیز
۱۴۹	وظیفه ولی در حج طفل
۱۵۱	وظایف ولی در محرم نمودن طفل
۱۵۱	حکم نماز طواف
۱۵۲	مسائل طواف
۱۵۳	مسائل مختلف طواف

۱۵۴	مسائل در عمره مفرده.....
۱۵۵	مکان احرام عمره تمتع و مفرده.....
۱۵۶	رفتن به عمره پیش از انجام حج تمتع.....
۱۵۶	جلوگیری از حیض به وسیله قرص.....
۱۵۷	رمی جمرات.....
۱۵۷	ظاهر شدن شیطان بر حضرت ابراهیم.....
۱۵۹	مکان خوردن سنگریزه ها.....
۱۵۹	مسائل قربانی.....
۱۶۰	حلق و تقصیر.....
۱۶۰	سعی بین صفا و مروه.....

نکاح و محرمیت

۱۶۱	مسائل نکاح و محرمیت.....
۱۶۲	هزینه خواستگاری.....
۱۶۳	ازدواج دختر.....
۱۶۴	زمان ازدواج دختر.....
۱۶۴	تأمین هزینه زندگی همسر و مادر.....
۱۶۵	زوج غیر مسلمانی که مسلمان شوند.....
۱۶۶	حرام ابدی شدن زن بر شخصی.....
۱۶۶	وظیفه پدر نسبت به ازدواج فرزند.....

شرایط صیغه عقد.....	۱۶۶
دست دادن مرد مسلمان با زن غیر مسلمان.....	۱۶۷
شرط اشتغال ضمن عقد.....	۱۶۸
مسائل مربوط به دختر باکره.....	۱۶۸
مسائلی در باره عروسی.....	۱۷۰
مسائل متفرقه نکاح.....	۱۷۱
مسائل وطی به شبهه.....	۱۷۲
مبدأ عدة وطی به شبهه.....	۱۷۳
مهریه وطی به شبهه.....	۱۷۳
نمی‌کند که وطی بر اساس عقل بوده یا بر اساس آن نبوده است.....	۱۷۳
عقد زنی که دارای شوهر است.....	۱۷۴
رضایت دختر و پسر در باره مهریه.....	۱۷۴
مسائل متفرقه نکاح.....	۱۷۵
مسائل ازدواج با دو خواهر.....	۱۷۷
ازدواج با دختر خوانده.....	۱۷۸
مسائل دختر زن.....	۱۷۹
ازدواج با دختر صوفیان.....	۱۷۹
کودک متولد از زنا.....	۱۸۰
مسائل متفرقه نکاح.....	۱۸۰

طلاق

- مسائل طلاق ۱۸۵
- حق طلاق ضمن عقد لازم ۱۸۶
- خواستگاری از زن در عده طلاق ۱۸۷
- شرایط طلاق ۱۸۸
- شرایط مردی که زن خود را طلاق می دهد ۱۸۸
- مسائل متفرقه طلاق ۱۸۹

مسائل زنان

- مسائل زنان ۱۹۱
- بلوغ دختران ۱۹۱
- تصدی مقامات اجتماعی و سیاسی توسط زنان ۱۹۲
- ارث زن از ترکه شوهرش ۱۹۲

حجاب زنان

- مسائل حجاب زنان ۱۹۵
- پوشش سیاه رنگ ۱۹۶
- معنای لفظ حجاب در کتاب خدا ۱۹۶
- حجاب مطلوب از منظر قرآن ۱۹۸
- دست دادن با زنان با دستکش ۱۹۹

جوانان

۲۰۱	 مسائل جوانان
۲۰۱	 معیارهای ازدواج
۲۰۲	 صحبت پسر و دختر پیش از ازدواج
۲۰۲	 مسائل متفرقه

بیع

۲۰۵	 مسائل بیع
۲۰۶	 انواع بیع
۲۰۷	 انواع اختیارات

مسائل مالی و بانکی

۲۰۹	 مسائل مالی و بانکی
۲۰۹	 برداشت از مال بدهکار
۲۱۱	 معاملات بانکی
۲۱۳	 مسائل مربوط به حقوق اشخاص
۲۱۵	 مالی که کودک از جایی برداشته است
۲۱۶	 مسائل قمار

مسائل دولتی و حکومتی

- ۲۱۷ مسائل دولتی و حکومتی
- ۲۱۸ مسائل در ارتباط با دولت
- ۲۱۹ تصدی مقامات اجتماعی و سیاسی توسط زنان
- ۲۲۰ دست دادن با زنان غیر مسلمان
- ۲۲۱ مسائل کارمندان
- ۲۲۳ رشوه برای انجام کارهای اداری

مسائل قضایی

- ۲۲۵ مسائل قضایی
- ۲۲۵ رفع حدود به شبهات
- ۲۲۷ حکم آدم ربایی
- ۲۲۸ بازداشت موقت
- ۲۲۸ حکم خبر ناگوار به شخصی
- ۲۲۹ اقرار
- ۲۳۰ مسائل بلوغ
- ۲۳۱ ارتکاب قتل پیش از بلوغ
- ۲۳۱ اختلاف زن و شوهر در مورد پدر نوزاد
- ۲۳۲ مسائل متفرقه
-

عاشورای حسینی

۲۳۵	مسائل عاشورای حسینی
۲۳۶	عوامل و علل نهضت عاشورا
۲۳۸	وظایف برگزار کنندگان مراسم
۲۴۰	نقش فقها در برگزاری مناسب مراسم
۲۴۱	ویژگی های نهضت حسینی
۲۴۳	نتایج نهضت حسینی
۲۴۴	فلسفه تکرار مراسم عزاداری امام حسین (ع)
۲۴۶	شرایط متصدیان مراسم
۲۴۸	عوامل تحریف وقایع عاشورا
۲۵۱	نکات لازم برای تعزیه ها
۲۵۶	ویژگی های شعائر دینی
۲۵۷	ویژگی های خاص شعائر حسینی
۲۵۷	اذن برخی از فقها در انجام برخی اعمال
۲۵۸	عنوان مذهب تشیع یک مسأله جهانی است

آزادی و حقوق بشر

۲۶۱	مسائل آزادی و حقوق بشر
۲۶۲	قرآن کریم و حقوق بشر
۲۶۳	تأکید پیامبران و جانشینان آنها بر حفظ حقوق بشر

- ۲۶۳ تأکید بیشتر اسلام در باره آزادی
- ۲۶۴ تلاش عالمان در پدیدار ساختن آزادی
- ۲۶۵ معنای لغوی و اصطلاحی واژه آزادی
- ۲۶۵ پیشینه بحث حقوق بشر و آزادی
- ۲۶۸ آزادی حق است یا امری فطری
- ۲۶۸ نظر پیشوایان مذهب در باره آزادی
- ۲۶۹ آیات قرآن کریم در باره آزادی
- ۲۷۱ جلوه‌های گوناگون آزادی
- ۲۷۲ آزادی به گونه مطلق نیست
- ۲۷۳ پیامدهای آزادی نامحدود
- ۲۷۴ نظر اسلام در باره پیامدهای منفی آزادی
- ۲۷۷ اعلامیه جهانی حقوق بشر و وضعیت کنونی جهان

نذر و قسم

- ۲۷۹ مسائل نذر و قسم
- ۲۷۹ مسائل وفا به نذر
- ۲۸۱ مسائل متفرقه نذر
- ۲۸۳ فوت ناذر پیش از وفا به نذرش
-
-

وقف

۲۸۷	مسائل وقف
۲۸۹	مسائل متفرقه وقف
۲۹۱	وقف در شرکت‌های سهامی
۲۹۱	وقف عکس در مسجد
۲۹۴	وقف کردن غیر بالغ
۲۹۴	حکم موقوفه در ساوه
۲۹۵	انجمن خیریه بیماران کلیوی

ادیان و مذاهب

۲۹۹	مسائل ادیان و مذاهب
۲۹۹	وظیفه صاحب‌نظران و آگاهان
۳۰۰	یگانگی اصل دین
۳۰۱	معجزات پیامبران
۳۰۳	فرق بین سحر و معجزه
۳۰۳	احکام فرعی خاص برای هر امتی
۳۰۵	مراد از اسلام
۳۰۶	آیات در باره یکی بودن جوهره و اصل دین
۳۰۹	دین واحد به جای ادیان
۳۱۰	تحول شریعت یا تحول اجتهاد با تحول زمان

- ۳۱۲ نبودن تفاوت بین پیامبران
- ۳۱۳ هدف از بعثت پیامبران
- ۳۱۵ علل تجدید نبوت‌ها و ظهور پیاپی پیامبران
- ۳۱۶ خداشناسی امری فطری است
- ۳۱۸ پاسخ به یک شبهه
- ۳۱۹ عنایت قرآن به حفظ کرامت انسان
- ۳۲۰ توجه قرآن به همه انسان‌ها
- ۳۲۰ عنایت خداوند به حیات انسان
- ۳۲۱ عنایت رسول خدا به غیر مسلمانان
- ۳۲۱ عنایت حضرت امیر به حفظ کرامت انسان
- ۳۲۳ عنایت امامان به حفظ کرامت انسان
- ۳۲۳ رعایت حقوق پیروان مکتب‌های غیر اسلامی
- ۳۲۴ تعهدات متقابل
- ۳۲۴ تعهدات اهل کتاب
- ۳۲۵ تعهدات مسلمانان
- ۳۲۶ وظیفه عالمان و اندیشمندان
- ۳۲۹ نقش همایش‌های دینی در تحقق همبستگی
- ۳۳۰ پیشینه گفتگو و اهمیت آن
- ۳۳۰ آداب گفتگو و مناظره
- ۳۳۲ شرایط گفتگوکنندگان

۳۳۴	منظور از هماهنگی در گفتگوها
۳۳۵	فواید گفتگو بین عالمان
۳۳۶	موانع گفتگو
۳۳۶	۱. مسائل سیاسی
۳۳۷	۲. قدرت طلبی
۳۳۷	۳. عدم شناخت
۳۳۸	۴. گرایش های نادرست
۳۳۸	۵. اعتقاد به حقیقت مطلق بودن باورها
۳۳۹	۶. عدم آشنایی با فرهنگ همبستگی
۳۳۹	۷. انگیزه های عاطفی و غیر علمی
۳۳۹	نتایج همایش ها و سمینارها

مسائل متفرقه

۳۴۱	کسانی که خداوند آنها را دوست ندارد
۳۴۳	کسانی که مورد محبت خداوندند
۳۴۵	اموری که باید درباره پدر و مادر رعایت شوند
۳۴۶	کلمه انسان و آدم
۳۴۸	صوفی، درویش و علی الهی
۳۴۹	تراشیدن ریش
۳۵۰	قمار و برد و باخت

۳۵۳	مسائل طهارت و نجاسات
۳۵۴	مواد مخدر و دخانیات
۳۵۶	مسائل نکاح
۳۵۷	قضاوت زنان
۳۶۳	نظر فقهای شیعه
۳۶۴	دست دادن با زن
۳۶۴	آرایش و مدل مو
۳۶۵	نوع حجاب
۳۶۶	بلی دختر
۳۶۷	مسائل نکاح
۳۶۷	اختلاف بین زن و شوهر در طلاق
۳۶۸	مهریه زنان
۳۶۹	یائسگی زنان
۳۷۰	ادعای تلف شدن مبیع
۳۷۰	مسائل مالک و مستأجر
۳۷۲	حق نشر (کپی رایت)
۳۷۲	شرایط وجوب امر به معروف و نهی از منکر
۳۷۴	مراتب امر به معروف و نهی از منکر
۳۷۵	نفقه
۳۷۶	رنگ لباس
۳۷۷	مسائل متفرقه